

Tatiana V. Chumakova

Životinjski simbolizam u drevnoj kulturi Rusije

Životinjski simbolizam u srednjovjekovnoj kulturi obilježen je podvojenim značenjima koja se mogu protumačiti jedino u odgovarajućem kontekstu. Jedno od mogućih objašnjenja jest raznolikost tumačenja Biblije, temeljnog izvora iz kojeg je srednjovjekovni čitatelj mogao učiti o postanku svemira. Ova raznolikost tumačenja priča o životinjama, sadržanima u Bibliji, prenosila se na životinje u prirodi, u korist razumijevanja svemira kao beskrajne knjige. Iz tog razloga značenje prikazanih životinja u srednjovjekovnoj ikonografiji nije odmah jasno, pa tako ista životinja, primjerice jednorog, može simbolizirati djevičansku čistoću, ali i predstavljati simbol tjelesne požude. Istočna kršćanska tradicija preuzima dostignuća aleksandrijske i antiohijske škole biblijskog tumačenja. Ova se tradicija tumačenja životinja kao simbola sposobnosti ljudske duše može prepoznati u pisanju Atanasija iz Holmogorija: „U ljudskom se biću mogu prepoznati mnoge vrste: razumne vrste koje govore, zvjerske vrste, proste vrste i mnoge druge.“ Bog je načinio čovjeka da vlada stvorenim svijetom. Međutim, Adam i Eva nisu izdržali kušnju na slobodi, pali su pod bremenom vlastite tjelesnosti, što je rezultiralo padom njihova svijeta, lišenog kralja. U drevnoj ruskoj umjetnosti najomiljeniji među životinjama bili su prikazi ptica, grifona, lavova, jednoroga i medvjeda.

Teme preobrazbe svemira i čovjekova spasenja, obrađivane na neobičan način u odnosu prema životinjama, pojavljuju se u hagiografskoj literaturi, gdje se, u životima svetaca, nerijetko pripovijeda o raznovrsnim životinjama koje im prilaze. U ruskim životopisima svetaca ovu je ulogu najčešće imao medvjed. Ptice, medvjed i druge životinje postali su prvi redovnici samostana Sergeja Radonezskija. Medvjed je postao čest redovnikov posjetitelj. Kasnija predaja iz devetnaestog stoljeća spominje medvjeda u životopisu jednog od najštovanijih ruskih svetaca, Serafina iz Sarova. Sveti je Serafin, prema legendi, zabavljao medvjeda dvopek, što se u ruskoj vjerskoj tradiciji povezivalo s Euharistijom. Ovakav je miran suživot životinja i čovjeka služio kao podsjetnik vjernicima na istinsku svrhu kršćanske službe, na preobrazbu svemira i čovjeka i obnovu sklada izgubljenog nakon Pada.

Prijevod s engleskoga: Katarina Hanžek